

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO 47 STRAIPSNIO (2003 M. BALANDŽIO 3 D. REDAKCIJA) 4 DALIES (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO 2004 M. LIEPOS 1 D. DEKRETO NR. 140 „DĖL APYGARDOS TEISMO TEISĖJO ATLEIDIMO“ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO 83 STRAIPSNIO (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA) 1, 2 DALIMS, 84 STRAIPSNIO (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA) 1, 6 DALIMS, 86 STRAIPSNIO (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA) 2 DALIAI, 90 STRAIPSNIO (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA) 1 DALIES 5 PUNKTUI, 6 DALIAI, TAIP PAT DĖL BYLOS DALIES PAGAL PAREIŠKĖJO – LIETUVOS APELIACINIO TEISMO PRAŠYMĄ IŠTIRTI LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO 2004 M. LIEPOS 1 D. DEKRETO NR. 140 „DĖL APYGARDOS TEISMO TEISĖJO ATLEIDIMO“ ATITIKTĮ LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO 90 STRAIPSNIO 7 DALIAI (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA) NUTRAUKIMO

2007 m. gruodžio 17 d.
Vilnius

[...] Konstitucijos 112 straipsnyje ir Teismų įstatymo 90 straipsnyje yra įtvirtinta Respublikos Prezidento teisė atleisti teisėjus iš pareigų. Konstitucijos 115 straipsnyje ir Teismų įstatyme yra numatyti teisėjo atleidimo iš pareigų pagrindai, *inter alia* kai teisėjas savo poelgiu pažemina teisėjo vardą. Nepriekaištinga reputacija – esminis reikalavimas teisėjui, išliekantis visą jo įgaliojimų vykdymo laiką. Paaiškėjęs, kad teisėjas savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, Respublikos Prezidentui kyla konstitucinė pareiga kreiptis į Teismų tarybą patarimo dėl tokio teisėjo atleidimo, o gavus tokį patarimą – atleisti tą teisėją.

[...] Konstitucijos 84 straipsnio 11 punkte ir 112 straipsnyje nustatyti išimtiniai Respublikos Prezidento įgaliojimai skirti, perkelti ir atleisti iš pareigų apygardų ir apylinkių teismų teisėjus ir pirmininkus įgyvendintini be jokių išlygų, jų neriboja kitų valstybės valdžios institucijų, taip pat ir teismų, valia.

[...] yra nustatyti du alternatyvūs teisėjo patraukimo atsakomybėn už teisėjo vardo pažeminimą būdai: teisėjas gali arba atsakyti drausmine tvarka, arba būti atleistas iš pareigų Teismų įstatymo 90 straipsnyje nustatyta tvarka. Tai priklauso nuo padaryto nusižengimo sunkumo. [...] drausmės bylos iškėlimas nėra kliūtis atleisti teisėją iš teisėjo pareigų, jei jis savo poelgiu akivaizdžiai pažemino teisėjo vardą, nes atleidimas iš pareigų nėra drausminė nuobauda ir jis yra sietinas su tuo, kad asmuo neatitinka įstatymuose teisėjui nustatytų reikalavimų.

[...] teisėjo vardą žeminantis poelgis ir administracinis teisės pažeidimas – skirtingi teisėjo patraukimo drausminėn atsakomybėn pagrindai; administracinis teisės pažeidimas savaime nereiškia, kad buvo padarytas teisėjo vardą žeminantis poelgis. [...] įstatymuose numatyti administraciniai teisės pažeidimai yra labai įvairūs; ne kiekvienas administracinis teisės pažeidimas (*inter alia* ne kiekvienas kelių eismo taisyklių pažeidimas) savaime reiškia, jog yra pagrindas jį padariusį teisėją traukti drausminėn atsakomybėn, traktuoti kaip pažeminusį teisėjo vardą.

[...] Teisėjo – kaip ir Seimo nario ir Vyriausybės nario, kurie taip pat yra pareigūnai, įgyvendinantys funkcijas vykdant valstybės valdžią, – imunitetas nuo administracinės atsakomybės Konstitucijoje nėra nustatytas, išskyrus atvejus, kai administracinė atsakomybė yra susijusi su teisėjo laisvės suvaržymu;

[...] Seimo narių ir kitų pareigūnų, politinių partijų, politinių ir visuomeninių organizacijų ar piliečių kišimasis į teisėjo ar teismo veiklą draudžiamas ir užtraukia įstatymo numatytą atsakomybę. Akivaizdu, kad nepagrįstas mėginimas patraukti teisėją administracinėn atsakomybėn tam tikromis aplinkybėmis iš tikrųjų gali reikšti, jog į jo veiklą yra kėsinamasi mėginant padaryti poveikį teisėjo sprendimams arba keršijant už jau priimtus sprendimus.

[...] Taigi iš Konstitucijos kyla įpareigojimas įstatymų leidėjui nustatyti tokią teisėjo patraukimo administracinėn atsakomybėn tvarką, kuri galėtų maksimaliai apsaugoti teisėją nuo nepagrįsto patraukimo

administracinę atsakomybę. Kartu pažymėtina, jog, užtikrinant teisėjo nepriklausomumą vykdant teisingumą, turi būti paisoma to, kad teisėjai pagal Konstituciją neturi imuniteto nuo administracinės atsakomybės (išskyrus tuos atvejus, kai administracinė atsakomybė yra susijusi su teisėjo laisvės suvaržymu). Įgyvendinant Konstitucijos 114 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas turi būti rasta teisinga pusiausvyra.

[...] Teisėjo - kaip ir Seimo nario ir Vyriausybės nario, kurie taip pat yra pareigūnai, įgyvendinantys funkcijas vykdant valstybės valdžią, - imunitetas nuo administracinės atsakomybės Konstitucijoje nėra nustatytas, išskyrus atvejus, kai administracinė atsakomybė yra susijusi su teisėjo laisvės suvaržymu.

[...] nuostata, jog teisėjas negali atsakyti administracine tvarka, prieštarauja Konstitucijos 114 straipsnio 2 daliai.

[...] Konstituciją atitiktų (taip pat ir *de lege ferenda* požiūriu) taisyklė, kad, norint patraukti teisėją administracinę atsakomybę, turėtų būti gautas tam tikros teisminės valdžios institucijos (atitinkamo teismo, aukštesnio atitinkamos teismų sistemos teismo) arba teisminės valdžios savivaldos institucijos (Konstitucijos 112 straipsnio 5 dalyje numatytos specialios įstatymu numatytos teisėjų institucijos, kitos teisminės valdžios savivaldos institucijos) sutikimas (leidimas). Pabrėžtina, kad tokio sutikimo (leidimo) paskirtis – ne sudaryti prielaidą administracinį teisės pažeidimą padariusiam teisėjui išvengti administracinės atsakomybės, bet užtikrinti, kad nebūtų daromas toks poveikis jo veiklai, kurį draudžia Konstitucija .

[...] teisėjų atleidimo iš pareigų tvarka turi būti nustatyta ne bet kokiame, o būtent Teismų įstatyme; Teismų įstatyme nustatydamas teisėjų atleidimo iš pareigų tvarką įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turi tam tikrą diskreciją, tačiau nustatydamas šią tvarką įstatymų leidėjas negali *inter alia* paneigti ar suvaržyti Konstitucijoje įtvirtintų Respublikos Prezidento, Seimo, taip pat Konstitucijos 112 straipsnio 5 dalyje nurodytos specialios teisėjų institucijos konstitucinių įgaliojimų.